

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“หิสน — การเบียดเบียน”

หิสน อ่านตามภาษาบาลีว่า หิง - สะ - นะ แปลว่า ความเบียดเบียน แสดงถึงความเป็นจริงของธรรมที่เป็นอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นประทุษร้ายเบียดเบียนผู้อื่นด้วยกาย ด้วยวาจา ทำให้ได้รับความเดือดร้อนซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำเลย อกุศล เป็นสิ่งที่ควรละ แต่กุศลหรือความดีทุกประการเป็นสิ่งที่ควรอบรมเจริญ

ข้อความในพระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย คาถาธรรมบท ได้แสดงความจริงในเรื่องนี้ไว้ดังนี้

“สัตว์ผู้เกิดแล้วทั้งหลาย เป็นผู้ใคร่สุข บุคคลใดแสวงหาสุขเพื่อตน แต่เบียดเบียนสัตว์อื่นด้วยท่อนไม้ บุคคลนั้นละไปแล้วย่อมไม่ได้สุข สัตว์ผู้เกิดแล้วทั้งหลาย เป็นผู้ใคร่สุข บุคคลใดแสวงหา สุขเพื่อตน ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ด้วยท่อนไม้ บุคคลนั้นละไปแล้ว ย่อมได้สุข”

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงตลอด ๔๕ พรรษา เป็นคำสอนที่เป็นไปเพื่อปัญญาโดยตลอด เพื่อให้เข้าใจธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่มีจริงที่กำลังปรากฏในขณะนี้ ตามความเป็นจริงแล้วไม่มีใครสามารถทำอะไรให้เกิดขึ้นได้เลย ทุกขณะเป็นสิ่งที่จริงที่เกิดเพราะเหตุปัจจัย ไม่มีอะไรที่เกิดเองลอยๆ โดยปราศจากเหตุปัจจัย ธรรมมีจริง เป็นสภาพที่ทรงไว้ซึ่งลักษณะของตน แต่ละหนึ่งไม่ได้ปะปนกันเลย แต่หลากหลายต่างกัน เช่น ความโกรธ เป็นอย่างหนึ่ง ความติดข้องยินดีพอใจ เป็นอย่างหนึ่ง ความตระหนี่ เป็นอย่างหนึ่ง ความละอายต่อความชั่ว เป็นอย่างหนึ่ง ความเข้าใจถูกเห็นถูก เป็นอย่างหนึ่ง รูปแต่ละรูป เป็นแต่ละหนึ่งๆ

ในสังสารวัฏอันยาวนาน ได้สะสมความไม่รู้มาอย่างมาก ไม่รู้ความจริงอะไรเลย หลงผิดว่าเป็นเรา เป็นของของเรา หรือหลงผิดว่าเป็นสิ่งหนึ่งสิ่งใด ที่เที่ยงที่ยั่งยืน แต่แท้ที่จริงแล้ว สิ่งที่มีจริงนั้นมีลักษณะเฉพาะแต่ละหนึ่ง ซึ่งปะปนกันไม่ได้ เกิดแล้วก็ดับไปไม่เที่ยงไม่ยั่งยืน แม้แต่ที่กล่าวว่า ร่างกายของเรา มีความสำคัญในร่างกายตั้งแต่ศีรษะตลอดเท้าว่าเป็นตาเรา หูเรา แขนเรา ขาเรา เป็นต้น ก็เพราะไม่รู้ตามความเป็นจริงว่า ที่เป็นร่างกายนั้น มีลักษณะอย่างไร ก็ไม่พ้นไปจากธรรมเลย แต่ละลักษณะที่มีจริงสามารถเข้าใจถูกต้องตามความเป็นจริงได้ว่า เมื่อสิ่งนั้นมีจริง มีลักษณะอย่างนั้น แล้วจะเป็นเราได้อย่างไร ซึ่งจะต้องเป็นผู้ตรงตั้งแต่นั้นว่า สิ่งที่มีจริง เป็นจริงอย่างไร ก็เป็นจริงอย่างนั้น ไม่เปลี่ยนแปลงลักษณะเป็นอย่างอื่น แม้แต่ความเบียดเบียนผู้อื่น ก็มีจริง เป็นธรรม แต่เป็นธรรมฝ่ายที่เป็นอกุศล

การเบียดเบียนประทุษร้ายผู้อื่น ไม่ว่าจะด้วยกาย โดยประการต่างๆ หรือ แม้แต่การเบียดเบียนด้วยคำพูด อย่างเช่น คำพูดที่พูดไปแล้วทำให้ผู้ฟังไม่สบายใจ คำด่า คำว่าร้าย รวมไปถึงคำพูดที่เป็นการเหน็บ

แนม เสียสติ กระทบทกระเทียบ เป็นต้นนั้น เป็นเรื่องของบุคคลผู้ที่ยังมีกิเลส เป็นธรรมฝ่ายที่ไม่ดีที่เกิดขึ้น เป็นไปตามการสะสมของแต่ละบุคคล แม้แต่เพียงคิดที่จะเบียดเบียนคนอื่น คิดไม่ดีกับคนอื่น ก็ไม่ดีแล้ว ขณะนั้นเป็นอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นทำร้ายจิตใจของตนเอง ยิ่งถ้าล่วงเป็นทุจริตกรรม มีการประทุษร้ายคนอื่น เกิดขึ้น ทางกาย ทางวาจา ด้วยแล้ว นั่นเป็นอกุศลกรรม เป็นการสะสมเหตุที่ไม่ดีไว้แล้ว เมื่ออกุศลกรรมให้ผล ก็ให้ผลที่ไม่ดีกับตนเอง เท่านั้น โดยที่ไม่มีใครทำให้เลย

การเบียดเบียนประทุษร้ายผู้อื่น เป็นสิ่งที่ไม่ควรโดยประการทั้งปวง เพราะเจตนาเบียดเบียนผู้อื่น นั้นแหละที่จะเบียดเบียนตนเอง เพราะเป็นอกุศลของตนเอง ก็ย่อมให้โทษแก่ตนเอง ดังนั้น พึงเป็นผู้ใคร่ครวญพิจารณาด้วยปัญญาเห็นว่า สิ่งที่ไม่ดี ไม่ว่าจะเป็นทางกาย หรือ ทางวาจา ตนเองไม่ชอบฉันใด คนอื่นก็ย่อมจะเป็นฉันนั้น คือไม่ชอบเช่นเดียวกัน แล้วละสิ่งที่ไม่ดีเหล่านั้นเสีย ไม่พึงเบียดเบียนผู้อื่นด้วยกายและด้วยวาจา เพราะเหตุว่า มีสิ่งควรทำ สิ่งไม่ควรทำอีกมากมายซึ่งเป็นสิ่งที่ดี มีประโยชน์ จึงควรทำ และพุดแต่สิ่งที่ดีเท่านั้น ซึ่งไม่มีตัวตนที่ทำ แต่เป็นธรรมฝ่ายดีเกิดขึ้นทำกิจหน้าที่ ถ้าเป็นผู้รักตนจริง ๆ แล้ว ก็จะต้องเป็นคนดีทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ พร้อมกับพึงพระธรรม ศึกษาพระธรรม สะสมความเข้าใจถูก เห็นถูกในสิ่งที่มีจริงตรงตามความเป็นจริง

ควรอย่างยิ่งที่แต่ละคนจะได้คิดพิจารณาว่า ตราบใดที่ยังมีชีวิตอยู่ ซึ่งไม่สามารถที่จะรู้ได้ว่าจะละจากโลกนี้ไปเมื่อใด ควรที่จะเห็นคุณค่าของชีวิตที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ซึ่งได้อย่างยากแสนยาก ด้วยการสะสมแต่สิ่งที่ดีงามในชีวิตประจำวัน มีความเป็นมิตร ความเป็นเพื่อน หวังดี ต่อผู้อื่น ไม่เบียดเบียนประทุษร้ายผู้อื่น เป็นต้น รวมถึงการอบรมเจริญปัญญา ด้วยการฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม สะสมความเข้าใจถูก เห็นถูกในสิ่งที่มีจริงตรงตามความเป็นจริง เพราะเมื่อปัญญาเจริญขึ้น อกุศลธรรมประการต่าง ๆ ก็จะเจริญขึ้นตามระดับของปัญญา ความโกรธ ความขุ่นเคืองใจ ความไม่พอใจกัน ความเบียดเบียนประทุษร้ายกัน รวมถึงอกุศลธรรมประการอื่นๆ ก็จะลดน้อยลงด้วย จนกว่าจะสามารถดับกิเลสทั้งหลายทั้งปวงเหล่านี้ได้อย่างเด็ดขาดในที่สุด ที่พึงอย่างอื่นไม่มี นอกจากปัญญา ซึ่งเป็นความเข้าใจถูก เห็นถูก เท่านั้น และปัญญาจะเจริญขึ้นได้ ต้องไม่ขาดการฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ด้วยความจริงใจและเห็นประโยชน์จริง ๆ ว่าฟังพระธรรมศึกษาพระธรรม เพื่อความเข้าใจถูกเห็นถูก เพื่อละความไม่รู้

สิ่งสำคัญที่จะลืมไม่ได้เลย คือ คำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มีคุณค่ามากมายมหาศาลพร้อมที่จะให้ประโยชน์สูงสุดสำหรับสัตว์โลก แต่ถ้าไม่ฟัง ไม่ศึกษาในสิ่งที่พระองค์ทรงแสดงแล้ว จะเข้าใจได้อย่างไร? เมื่อเป็นเช่นนี้จึงต้องตั้งใจฟัง ตั้งใจศึกษาด้วยความเคารพอย่างยิ่ง ไม่ว่าพระองค์จะทรงแสดงพระธรรมโดยนัยใด โดยประการใด ก็ไม่พ้นไปจากเพื่อให้ผู้ที่ได้ฟังได้ศึกษามีความเข้าใจอย่างถูกต้องเป็นปัญญาของตนเอง ปัญญาสามารถที่จะรู้ว่าอะไรดี อะไรชั่ว จะทำให้ละเว้นสิ่งที่ชั่วแล้วประพฤติแต่สิ่งที่ดีงามนำพาชีวิตไปสู่คุณความดีทั้งปวงเป็นประโยชน์ทั้งกับตนเองและผู้อื่น

ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammahomefellowship.com, โทร. ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗